

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

Περιγραφή Χρηματοδοτούμενων Ερευνητικών Έργων
1η Προκήρυξη Ερευνητικών Έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.
για την ενίσχυση Μεταδιδακτόρων Ερευνητών/Τριών

Τίτλος Ερευνητικού Έργου

«Η Αντιπαροχή και οι αρχιτέκτονες (της): Ιστορίες κοινωνικών δυνάμεων, χωρικών πολιτικών και του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα στην Ελλάδα, 1929-74»

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Κωνσταντίνα Κάλφα

Εκλαϊκευμένος τίτλος: «Ιστορία της αντιπαροχής»

Επιστημονική Περιοχή: Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Τέχνες

Φορέας Υποδοχής: Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ, Ελλάδα

Συνεργαζόμενος Φορέας: Τμήμα Αρχιτεκτονικής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ποσό Χρηματοδότησης: €169.599,93

Διάρκεια Χρηματοδότησης: 36 μήνες

Φορέας Χρηματοδότησης: ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.

Σύνοψη Ερευνητικού έργου

«Η Αντιπαροχή και οι αρχιτέκτονες (της): Ιστορίες κοινωνικών δυνάμεων, χωρικών πολιτικών και του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα στην Ελλάδα, 1929-74»

Το έργο 'Η Αντιπαροχή και οι αρχιτέκτονες (της)' σχεδιάζεται ως τριετής συνεργατική έρευνα στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Περιλαμβάνει πρωτότυπη αρχειακή μελέτη και συνεντεύξεις με τους πρωταγωνιστές διαφορετικών γενιών και επαγγελμάτων. Επωφελείται από τις νέες τεχνολογίες για την τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση του αρχειακού υλικού και για την ανάπτυξη μιας ανοικτής, δια-δραστικής και προσβάσιμης βάσης δεδομένων. Εγκαθιδρύει συνεργασίες με σημαίνοντες μελετητές προερχόμενους από διαφορετικά πεδία των ανθρωπιστικών επιστημών και από διαφορετικές χώρες με στόχο να προωθήσει μια διεπιστημονική και συγκριτική θεωρητική και μεθοδολογική ανάλυση σε διεθνές επίπεδο και να οδηγήσει έτσι στην εκλέπτυνση και ανάπτυξη των υφιστάμενων ερευνητικών εργαλείων. Προγραμματίζει διαλέξεις, δημόσιες συζητήσεις, ένα εξειδικευμένο σεμινάριο σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κύπρου, και ένα διεθνές συνέδριο, ως τμήμα των ενεργειών διάχυσης της έρευνας και των αποτελεσμάτων της.

Η έρευνα εισηγείται την κριτική ιστορική μελέτη του ίσως πιο ισχυρά μυθοποιημένου φαινομένου της σύγχρονης Ελλάδας, της αντιπαροχής (η γνωστή 'quid pro quo' συμφωνία, με βάση την οποία προσφέρεται γη με αντάλλαγμα νεόδμητα διαμερίσματα επί αυτής της γης) επικεντρώνοντας ιδιαίτερα στους 'αρχιτέκτονες' της: α. τους ανεπίσημους 'αρχιτέκτονες' της (μηχανικούς, υπό-μηχανικούς, εργολάβους, κτίστες, και τους ίδιους τους ιδιοκτήτες), β. ευρύτερες χωρικές πολιτικές και στρατηγικές, γ. το επάγγελμα του αρχιτέκτονα στην Ελλάδα. Αυτή η προσέγγιση θα μπορούσε να συμβάλλει στις εν εξελίξει συζητήσεις και αναζητήσεις για βιώσιμες λύσεις παρέχοντας μια περισσότερο λεπτομερή και εμπλουτισμένη κατανόηση του πώς έχει παραχθεί το ελληνικό αστικό περιβάλλον. Συμβάλλει επίσης στο να κατανοήσουμε την μοντέρνα ελληνική αρχιτεκτονική ως ιστορικά διαπλεγμένη με: ευρύτερες εκφράσεις της ελληνικής κουλτούρας, εγκαθιδρυμένα δίκτυα γνώσης και εξουσίας, και κατασκευαστικές πρακτικές, τα οποία έχουν –έως τώρα– κατανοηθεί και περιγραφεί ως ξεχωριστές ενότητες. Η ιστορική συγκριτική εξέταση των πεδίων α, β και γ, η ενεργοποίηση λανθανόντων αρχείων και η δημιουργία νέων δεδομένων μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων, καθώς και η στρατηγική χρήση των νέων μέσων, συνιστούν τις καινοτομίες αυτής της έρευνας.

Ο Αντίκτυπος στην Κοινωνία

Καθώς η αντιπαροχή αναπτύχθηκε τόσο ραγδαία ώστε να γίνει ένα μάλλον καθολικό φαινόμενο με αντίκτυπο τόσο στο κτισμένο περιβάλλον όσο και σχεδόν σε κάθε πτυχή της καθημερινής ζωής ενός μεγάλου τμήματος του πληθυσμού της χώρας, η κατανόηση τόσο του πως λειτούργησε ιστορικά όσο και των μέσων που την διευκόλυναν, αναμένεται να ευαισθητοποιήσει την κοινωνία αναφορικά με τους διάφορους τρόπους αστικής κατοίκησης και τη σχέση τους με το μέλλον της ελληνικής πόλης. Επιπλέον, και σε αντιστοιχία με το ότι η αντιπαροχή λειτούργησε ως ένα από-τα-κάτω σύστημα ανάπτυξης, η έρευνα υποστηρίζει την ανταλλαγή γνώσεων μέσω συμπαραγωγικών μορφών συνεργασίας με οργανισμούς που συντηρούν ενεργά την προφορική ιστορία ή που μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά μέσω των αρχείων και της εξειδίκευσης τους. Η συνεργασία με αυτούς τους φορείς αναμένεται να αυξήσει τον κοινωνικό αντίκτυπο της έρευνας, καθώς και να ενθαρρύνει συζητήσεις και να εγκαθιδρύσει νέα δίκτυα κοινωνικής παραγωγής γνώσης.

Η χρηματοδότηση του ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. σημαίνει...

Η επιλογή της παρούσας πρότασης για χρηματοδότηση από το ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ., αποτελεί βεβαίως εξαιρετική τιμή αλλά και μοναδική ευκαιρία, δεδομένου ότι το συγκεκριμένο έργο εδράζεται στον πυρήνα των επιστημονικών και ερευνητικών μου ενδιαφερόντων σχετικά με την ιστοριογραφία της Αρχιτεκτονικής.

Το σπουδαιότερο είναι όμως πως η απόπειρα ανάδειξης της σημασίας και του ρόλου της αντιπαροχής, καταγραφής της ιστορίας της, και μέσα από αυτήν, της ιστορίας της ελληνικής αρχιτεκτονικής και των δημιουργών της για τον μισό περίπου αιώνα που άνθισε και διήρκεσε το μοναδικό αυτό φαινόμενο, απαιτεί μια μακρά, κοπιώδη και δαπανηρή ερευνητική προσπάθεια που δεν θα μπορούσε καν –εκ των πραγμάτων και δεδομένων προσωπικών μου αλλά και των ευρύτερων συνθηκών– να διατυπωθεί ως ιδέα-πρόταση ούτε φυσικά να υλοποιηθεί χωρίς την υποστήριξη-χρηματοδότηση του ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.

Ο Επιστημονικός Υπεύθυνος
Κωνσταντίνα Κάλφα

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

Στηρίζουμε την Έρευνα Ενισχύουμε την Καινοτομία

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Βασιλίσσης Σοφίας 127, 11521, Αθήνα

210 64 12 410, 420

info@elidek.gr

www.elidek.gr

